

Bevezető gondolatok

Tisztelt Olvasó!

A rendszerváltoztatás felemelő pillanatok egész sorát hozta el, amelyek kitárták a szabadság kapuját. Ezek a pillanatok – bár sokakhoz elértek – mégsem álltak össze egyetlen nagy közös élménnyé, amely erőt adhatott volna a rendszerváltoztatás magyar társadalmának a rendkívül komoly áldozatokkal járó átalakuláshoz.

Az út, amelyet a „szabadság vándorainak” be kellett járniuk, hosszú volt. Napjainkban, majdnem harminckét évvel Nagy Imréék temetése, harmincegy évvel a szabad választások és harminc esztendővel a szovjet csapatok távozása után a legrövidebb történelmi távlat már adott.

A rendszerváltoztatás pillanata a mögöttünk hagyott két évszázad történelmi sorsfordulói közül az egyetlen, amely Magyarország számára hosszabb távon is szabadságot és nemzeti önrendelkezést hozott. A rendszerváltoztatást sikerült vér nélkül, békés körülmények között véghez vinni. Magyarország átállt az államszocializmusról a piacgazdaságra. Az ország visszanyerte az 1944-ben elvesztett szuverenitását, a vasfüggöny leomlott, az utolsó szovjet csapatok is elhagyták hazánk területét, és Magyarország másfél évtizeden belül polgárainak szabad akaratából csatlakozott a transzatlanti katonai szövetséghez és az Európai Unióhoz.

E folyamat a magyar társadalom számára azonban sok csalódással is járt: nem sikerült rövid időn belül felzárkóznunk a nyugati életszínvonalhoz. A rendszerváltoztatás morális adóssága a lusztráció és az igazságtétel elmaradása. Az MSZMP megszűnt ugyan, azonban utódpartjai máig velünk élnek, ahogyan az állampárt hálózatai sem tűntek el egyik napról a másikra – sőt sok prominense mentette át egykori politikai tőkéjét gazdasági, kulturális tőkévé.

A rendszerváltó erők 2010 utáni, több mint egy évtizede tartó kormányzása számtalan morális adósságot törlesztett. Ezek közül is kiemelkedik az új alkotmány elfogadása, amely két évtized távlatából nemcsak megerősítette a rendszerváltoztatás jogállami forradalmának vívmányait, de – identitásunk meghatározásának részeként – a magyar nemzet mai szabadságát is az 1956-os forradalomból származtatja.

Mindezen események mélyebb mozgatórugóinak kutatása, feldolgozása és közkinccsé tétele azért is kiemelten fontos, mert az 1990 óta eltelt három évtized alatt többségében elkészönt tőlünk az a nemzedék, amely a kommunista diktatúra előtti évtizedekben a szabadság és az összetartozás nemzeti eszményét megőrizve küzdötte végig a rendszerváltoztatást, és az alapoktól kezdte újra Magyarország felépítését. Érett korba lépett egy nemzedék, amelynek a rendszerváltoztatás jutott ifjúságként, s megélte ennek a harminc évnek minden sikerét és csalódását. Felnőtt egy nemzedék, amely már csak könyvekből és filmekből ismeri, vagy érzelemmentes iskolai tananyagként találkozott az egykor létezett szocializmus diktatúrájával, és amelynek a rendszerváltoztatás már nem személyes emlék, csak történelem.

Különösen fontos tehát, hogy a valóságot a lehető legjobban megismerve feldolgozzuk a múltat, s így értsük mindazt, amit napjainkban is érvényes üzenetként tovább kell vinnünk, ha a magyarságot szabadságban élő, szuverén nemzetalkotó közösségként akarjuk megőrizni.

E tanulmánykötet fontos eszköz a mögöttünk hagyott harminc év megismerésére és értékelésére.

Gulyás Gergely
Miniszterelnökséget vezető miniszter